

Geachte ambtenaren,

Bij deze ontvangt u mijn reactie op het Concept-wetsvoorstel Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 20XX, zoals uitgenodigd in de betrokken internetconsultatie op <http://www.internetconsultatie.nl/wiv>.

Ik ben van mening dat de huidige tekst ernstig tekort schiet en de betrokken instanties een veel te breed mandaat geven dat op allerlei plaatsen uitnodigt tot willekeur.

Op de volgende drie bladzijden licht ik mijn standpunt nader toe.

Met vriendelijke groeten,

dr. O.P.R. van Vliet

Mijn hoofdpunten

Uitgangspunt van 3.2.2.6 en 3.2.2.7, ofwel artikel 30 tot en met 41 is een kopie van de NSA modus operandi: zuig alle informatie op en kijk later of er iets relevants tussen zit.

In plaats daar van zie ik liever grichte zoekacties. Hier kan dan een twee-fasen aanpak gelden:

1. Zoek telefoonnummers, gebruikersnames, etc.
2. Verzamel alleen de meta-data en data die bij die specifieke persoonlijke kenmerken behoren.

Mocht deze aanpak verworpen worden dan zou tenminste onmiddellijk bij het verkrijgen van gegevens (artikel 30), een schifting moeten worden uitgevoerd naar wat gezocht wordt en wat op anderen slaat en dus op dat moment irrelevant is.

Motivatie is hier dat een inlichtingendienst uit een brei met 'alle' communicatie toch alleen maar kunnen ophalen waar ze naar zoeken. Technische hulpmiddelen en data-mining technieken kunnen zoeken alleen maar wat naar ze ingegeven wordt. Daarnaast is het looslaten van algemene zoekpatronen op de communicatie van de gehele bevolking (of een substantieel maar arbitrair deel daarvan) niet toegestaan in de huidige concept-wetgeving. De bewaarperiode van 12 maanden nodigt derhalve uit tot onofficieel onwettig gebruik van gegevens, of semi-officiële maar onwettige 'mission creep'.

De gegevens zijn immers niet in eerste instantie niet bedoeld voor justitie om onderzoek te doen naar allerlei misdrijvingen: deze conceptwet gaat over werk van inlichtingendiensten en dat is naar nu en toekomst gericht, niet naar forensisch onderzoek van gebeurtenissen in het verleden.

De samenwerking en gegevensdeling met veiligheidsdiensten van andere landen, en op welk vlak, zou openbaar bekend moeten zijn, wat dit betekent dat die gegevens buiten bereik van de Nederlandse wet en toezicht komen. Dit is niet iets voor een minister om heimelijk te besluiten, zelfs niet voor een AMvB - Het vereist directe toestemming van de wetgever, of idealiter een volledig bilateraal verdrag.

Verder zijn de artikelen over toezicht en klachten, zoals beschreven in hoofdstuk 7, totaal ongeschikt voor dat doel. De taakomschrijving is niet gericht op toezicht en de klachtenafhandeling staat los van het corrigeren van informatie.

Commentaar per artikel

Artikel 18, lid 5: 'logisch en onlosmakelijk' is in de praktijk rekbaar. Er zou een bepaling moeten worden opgenomen dat die gegevens zo snel mogelijk worden ontward.

Artikel 22, lid 4: Hier lijkt nul toetsing plaats te vinden, niet eens een referentie naar art 18, lid 4 en 5

Artikel 24, lid 4: Er zijn kennelijk geen beperkingen voor de situaties waar het achterhalen van bronnen mag. Deze bevoegdheid zou verder ingekaderd moeten worden.

Artikel 27, lid 2: 'Beperkte tijd' is geen harde tijdslimiet en nodigt uit tot willekeur.

Artikel 30: Waarom is hier geen toestemming nodig van een rechtbank? Dit zou via justitie moeten lopen.

Artikel 30, lid 8: De bewaarperiode van 12 maanden is in dit informatietijdperk zeer lang. Dit zou ernstig verkort moeten worden, bij voorkeur zou schifting onmiddellijk bij het verkrijgen van de gegevens plaatsvinden.

Artikel 33: Dit artikel is veel te breed geformuleerd; er hoeft geen eens een doel te worden gesteld om communicatie te onderzoeken. Er zou tenminste een bepaling in moeten dat er concrete aanleiding moet zijn om dit te doen. En een verzoek aan onze minister is geen garantie voor een concrete aanleiding.

Artikel 33, lid 5: 3 jaar is balachelijk lang, en de voor versleutelde data wordt de periode effectief verlengd tot eeuwig.

Artikel 43: De geest van dit artikel is uitstekend, maar het hele artikel slaat nergens op als van iedereen gegevens worden verzameld.

Artikel 46 is in de huidige formulering onzin, want alles is 'mogelijk'. De tekst bedoelt 'wenselijk'. Verder is lid 7 veel te breed te interpreteren.

Artikel 47 zou breder moeten zijn: alle geautomatiseerde analyse moet eerst gecombineerd worden met informatie uit een andere bron die specifiek op die persoon van toepassing is (en dus niet 'hij is in het midden-oosten geweest', dat hebben zoveel mensen), alvorens het wordt beschouwd als reden voor verdere maatregelen.

Artikel 49, lid 3: goed, maar het is mij niet geheel helder of de minister apart toestemming moet geven voor iedere overdracht, of dat daar een of meerdere vormen van aggregatie kunnen plaatsvinden. In dat laatste geval kan die overdracht routine worden.

Artikel 70, lid 1 a 1: dit betekent dat niemand kan vragen om zijn gegevens die ouder zijn dan 5 jaar en nog wel bewaard worden (maximaal 10 jaar, zie Artikel 50). Dat opent de mogelijkheid dat men onjuiste gegevens uit die periode van maximaal 5 jaar

per definitie niet mag inzien en corrigeren. Dat gaat in tegen de geest van artikelen 65 en 66.

Artikel 72, lid 2: als iemand zijn eigen gegevens opvraagt ex artikel 64, kunnen sublid e en f niet van toepassing zijn. Daarnaast is sublid b niet aanvaardbaar omdat ontwrichting van het leven van een persoon als gevolg van onjuiste gegevens niet opweegt tegen de financiële belangen van een publiek orgaan.

Artikel 76, lid 4: Voor iets ingrijpends als het doorspelen van gegevens uit Nederland en/of van Nederlanders aan vreemde mogelijkheden zou de Tweede Kamer toestemming moeten geven in een publiek toegankelijk document. Eigenlijk zou dit zelfs per bilateraal verdrag moeten worden geregeld. Het is zeker niet iets wat in een achterkamer kan worden besloten. De aard van de samenwerking en wat voor gegevens mogen worden uitgewisseld in die samenwerking zouden in deze stukken bekend moeten worden gemaakt.

Artikel 77, lid 2: ongevalueerde gegevens zouden nooit verstrekt of bewaard moeten worden. Zie algemeen commentaar op de aanpak in 3.2.2.6 en 3.2.2.7. In ieder geval kunnen de MIVD en AIVD nu nooit van uitgaan dat een buitenlandse dienst gegevens in de Nederlandse context op waarde schatten, en dus is evaluatie vooraf essentieel.

Artikel 95-102: In deze artikelen staat nergens waar deze commissie op toe zal zien, noch dat ze dat regelmatig doet. In essentie gaan deze artikelen niet over afdeling toezicht maar een afdeling ex-post onderzoek naar problemen die door de politiek zijn aangewezen. Een echte afdeling toezicht zou bijvoorbeeld steeksproefgewijs controleren hoe de gegevensverwerking en besluitvorming is gegaan voorafgaand aan maatregelen, evalueren hoe verzoeken ex artikel 64 zijn verwekt en of de verklaringen en correcties die zijn aangedragen aanleiding geven tot aanpassen van de werkwijze van de dienst, en periodiek evalueren of samenwerkingen met buitenlandse diensten in de praktijk voldoen aan de originele samenwerkingsovereenkomst in letter en geest.

Hoofdstuk 7, met name artikel 103: waarom staat dit los van een verzoek om gegevens in te zien en te voorzien van verklaring of correctie (artikelen 64 en 65)?